

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33529
Nom: Antropologia dels grups ètnics i culturals
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 4,5
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau Treball Social	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau Treball Social	Antropologia dels Grups Ètnics i Culturals	OPTATIVA

COORDINACIÓ

OJEDA MATA MARIA TERESA

RESUM

L'assignatura s'enquadra en l'itinerari 'Interculturalitat, cooperació i exclusió social. El seu objectiu és aprofundir en el coneixement i interpretació antropològica de la construcció de grups ètnics i culturals i la relació entre grups diversos en les dimensions social, política i cultural, amb particular incidència al cas de l'Estat Espanyol. El plantejament no és tant de descriure les característiques de diversos grups, sinó d'estudiar la seva configuració en determinats contextos sociopolítics i culturals, tenint en compte sobretot aquells casos en què s'ha desenvolupat una intervenció social tant pel que fa les relacions entre diversos grups com per tot allò que fa referència a la seva situació social i econòmica.

El nucli fonamental de l'assignatura el constitueixen, doncs, la diversitat cultural i les relacions interètniques que poden comportar dinàmiques i processos d'exclusió però també d'acomodació a partir del contacte intercultural. Per tal de comprendre aquests processos i dinàmiques i fer-hi possible la intervenció s'introdueixen algunes claus conceptuals i es presenten diversos estudis i dades que permeten una aproximació a alguns casos d'Espanya però també -i en aquest cas s'entronca amb la línia de la Cooperació internacional- d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia. En aquest sentit, s'ofereix un tema en el que es defineixen els principals conceptes clau per a entrar, després,

en diversos casos concrets de minories i majories ètniques. Primer, es prestarà atenció a les dinàmiques de contacte interètnic derivades dels processos migratoris, en els darrers anys, però també considerant la situació dels espanyols en altres països, com a minoria. S'explicarà breument, també, el desenvolupament del caràcter transnacional de les migracions i les seves conseqüències. Per altra banda, s'atendrà a l'exemple dels gitanos, primer grup ètnic objecte d'intervenció social i estudi antropològic a Espanya des del darrer quart del segle XX. Finalment, els darrers temes es destinaran a alguns casos a Amèrica, Àfrica, Àsia i Oceania que permeten il·lustrar processos i dinàmiques particulars que comporten moviments socials o una lectura de les relacions interètniques que les identifica essencialment amb la violència i el conflicte.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

És recomanable haver superat l'assignatura troncal "Antropologia Social", de segon curs de Grau.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1311 - Grau Treball Social

Actuar amb autonomia en l'aprenentatge, prenent decisions fonamentades en diferents contextos, emetent judicis sobre la base de l'experimentació i l'anàlisi i transferint el coneixement a noves situacions.

Administrar responsablement el propi treball assignant prioritats, complint les obligacions professionals i avaluant l'eficàcia del programa de treball.

Aplicar les actituds i habilitats necessàries per a integrar la perspectiva de gènere a la pràctica professional.

Aplicar les tècniques del treball social per a treballar de manera eficaç dins dels sistemes, xarxes i equips interdisciplinaris i multiorganitzacionals.

Aplicar tècniques i mètodes d'intervenció en interculturalitat, cooperació i exclusió social.

Comprendre els sistemes, contextos organitzacionals i equips de treball vinculats al treball social.

Conèixer les realitats específiques, necessitats i recursos especialitzats orientats cap a la diversitat cultural, les relacions interètniques, la intervenció amb persones migrants i refugiades, privació de llibertat, inserció sociolaboral, cooperació al

Contribuir a la gestió i direcció d'entitats de benestar social.

Contribuir a la preparació de reunions i participar en la presa de decisions a fi de defensar millor els

interessos de les persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats.

Contribuir en el disseny, desenvolupament i execució de solucions que responguen a demandes socials, tenint en compte com a referent els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Definir propostes de resolució davant situacions de risc prèvia identificació i valoració de la naturalesa d'aquest.

Demostrar raonament crític i autocrític en l'àmbit de la titulació, considerant aspectes com ara l'ètica professional, els valors morals i les implicacions socials de les diferents activitats realitzades.

Desenvolupar accions vinculades amb l'administració de recursos i serveis, supervisant-ne l'eficàcia i assegurant-ne la qualitat.

Desenvolupar projectes d'intervenció i investigació en treball social adaptats a les necessitats interculturals, de cooperació i col·lectius en situació o risc d'exclusió social.

Generar històries i informes socials mantenint-los complets, fidedignes, accessibles i actualitzats com a ajuda en la presa de decisions i les valoracions professionals.

Identificar les metodologies d'intervenció en treball social per a la interacció, acompanyament i resolució de necessitats i situacions-problema amb persones, famílies, grups i comunitats.

Identificar situacions de risc pròpies de l'exercici professional a través de la planificació, revisió i seguiment d'accions orientades a això.

Reforçar les capacitats de les persones, famílies, grups i comunitats perquè siguin agents de transformació en les situacions en què viuen.

Saber comunicar-se de manera efectiva, tant de manera oral com escrita, adaptant-se a les característiques de la situació i de l'audiència.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Etnicitat i relacions interètniques des de l'Antropologia.

1. La identitat i l'alteritat com categories de la pràctica i la representació. 2. El camp de l'etnicitat i el concepte de grup ètnic. Conceptes relacionats. 3. La etnogènesi i els dominis i materials del "treball ètnic". 4. Els nivells d'anàlisi macro, meso i micro en l'etnicitat i les relacions interètniques.

2. Ciutadania, minories immigrants i integració.

1. La ciutadania en societats multiculturals i els paradigmes d'integració/exclusió; 2. La inserció

d'immigrants i la integració sociocultural a Espanya; 3. Migracions i transnacionalisme.

3. Els gitanos: una minoria oblidada?

1. La construcció històrica dels gitanos com a minoria a Espanya; 2. Inserció dels gitanos i integració sociocultural a Espanya; 3. Apunts comparatius amb altres casos d'Europa.

4. Minories indígenes i indigenisme.

1. Minories ètniques a Amèrica, Àfrica, Àsia i Oceania; 2. Construcció nacional, indigenisme i moviments indígenes a Amèrica Llatina; 3. Minories indígenes, desenvolupament i transnacionalisme.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	45,00
Total hores	45,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	4,50
Elaboració de treballs individuals o en grup	22,00
Estudi i treball autònom	18,00
Preparació de classes	19,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	4,00
Total hores	67,50

METODOLOGIA DOCENT

Lliçó magistral participativa.

Activitats pràctiques: role-playing, resolució de casos, aplicacions informàtiques, tallers.

Treball col·laboratiu/treball en equip de les i els estudiants.

AVALUACIÓ

Prova escrita de resposta oberta per a comprovar la capacitat d'expressió escrita, l'organització d'idees, la capacitat d'aplicació, l'anàlisi i la creativitat (entre 0.0 i 60.0)

Avaluació contínua del treball realitzat pels i les estudiantes al llarg del curs, sobretot pel que fa a les competències de treball individual i en equip, a la identificació de conceptes i processos clau, així com a la preparació i resolució d'exercicis i problemes (entre 0.0 i 40.0)

L'assistència a la Activitat Formativa Complementària aprovada per la CAT programada per al curs per a l'itinerari/menció Interculturalitat, cooperació i exclusió social, forma part de l'avaluació. És activitat avaluable i es considera una de les activitats formatives de Treball Autònom de l'Estudiant/a.

Per a superar l'assignatura serà imprescindible aprovar tant l'avaluació contínua com la prova d'examen.

No existeixen diferències entre la 1^a i la 2ª convocatòria.

Us recordem que:

El plagi és "l'acció de deshonestat al moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). I, el ciberplagi "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap mena de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] en línia" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

No incórrer en pràctiques com les referides implica fer un ús responsable i ètic de la informació que s'utilitza en els treballs acadèmics. Les Normes APA-7a Edició són l'instrument imprescindible per a aconseguir l'honestat acadèmica tal com us indicarem en els treballs d'avaluació contínua que presenteu al llarg del quadrimestre.

Dit l'anterior, a partir del segon quadrimestre de primer curs, en totes les assignatures es prestarà especial atenció, en l'avaluació contínua de treballs, al compliment de les pràctiques d'honestat acadèmica i respecte per la propietat intel·lectual de tercers, mitjançant l'ús de la citació i presentació de treballs acadèmics, seguint normes APA-7a edició.

BIBLIOGRAFIA

- BARAÑANO, A. y altres (coords) (2007), Diccionario de relaciones interculturales, diversidad y globalización, Madrid; UCM.
- CASHMORE, Ellis (1996), Dictionary of race and ethnic relations, London; Routledge.
- ERIKSEN, Thomas H. (1997), Ethnicity and Nationalism. Anthropological perspectives, London, Pluto Press.
- JENKINS, Richard (1997), Rethinking Ethnicity. Arguments and Explorations, London, Sage.
- MALGESINI, Graciela y Carlos GIMÉNEZ (2000), Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad, Madrid, La Catarata.
- MARTINIELLO, Marco (1995), Lethnicité dans les sciences sociales contemporaines, París, Presses Universitaires de la France (PUF).
- GUIBERNAU, Montserrat (2017). Identidad, Pertenencia, solidaridad y libertad en las sociedades modernas. Madrid. Trotta.
- PUJADAS, Joan J. (1993): Etnicidad. Identidad cultural de los pueblos, Madrid, Eudema.
- RAMÍREZ GOICOECHEA, Eugenia (2007), Etnicidad, identidad, interculturalidad. teorías, conceptos y experiencias, Madrid, Ramón Areces
- ROS, Adela (coord) (2003): Interculturalitat: bases antropològiques, socials i polítiques, Barcelona, Pòrtic.
- ZANFRINI, Laura (2007), La convivencia interétnica, Madrid, Alianza.
- APPADURAI, Arjun (2001), La modernidad desbordada. Dimensiones culturales de la globalización, Buenos Aires; Fondo de Cultura Económica.
- GAMELLA, Julián (2007), La inmigración ignorada: Romá/Gitanos de Europa en España, 1991-2006, Gazeta de Antropología, 23.
- GARCÍA ROCA, Joaquín i Joan LACOMBA (eds) (2008), La inmigración en la sociedad española.

Una radiografia multidisciplinar, Barcelona, Bellaterra.

- GIMÉNEZ, Carlos (2003) , ¿Qué es la inmigración?, Barcelona, RBA.
- CABRERO, Ferran (2007): Els pobles indígenes. Barcelona. UOC.
- OROBITANG, Gemma Y CELIGUETA, Gemma (eds.) (2012). Autoctonía, poder local y espacio global frente a la noción de ciudadanía. Barcelona. PUB.
- LAGUNAS, David (2005), Los tres cromosomas. Modernidad, identidad y parentesco entre los gitanos catalanes, Granada, Comares.
- MARTINIELLO, Marco (1998), Salir de los guetos culturales, Barcelona; Bellaterra.
- PIQUERAS, A. (coord) (2005), Mediterrània migrant. Les migracions al País Valencià, Castelló, Publicacions de la UJI.
- PORTES, Alejandro, GUARNIZO, Luis y LANDOLT, Patricia (coords) (2003), La globalización desde abajo: transnacionalismo inmigrante y desarrollo. La experiencia de Estados Unidos y América Latina, México, FLACSO.
- SAN ROMÁN, Teresa (1997): La diferencia inquietante. Viejas y nuevas estrategias culturales de los gitanos, Madrid; Siglo XXI.
- TORRES, F. (2011), La inserción de los inmigrantes. Luces y sombras de un proceso, Madrid, Talasa.
- Reducindo, I., Rivera, L. R., Rivera, J., Olvera, M.A. (2017) Integración de plataforma LMS y algoritmo de código abierto para detección y prevención de plagio en Educación Superior. Revista General de Información y Documentación 27 (2), 299-315. <https://revistas.ucm.es/index.php/RGID/issue/view/3197>
- Sarriá, J. F. y De Francisco, J. C. (2018). Ciberplagio académico: un tema de importancia. Lite ¡A tu alcance!, 68, 4-12. <https://es.calameo.com/read/00557874303bfa3c48182>